

## הקשר הנפלא בין ל"ג בעומר למ"ט ימי הספירה לזכך המדות שבלב כדי שהמוח ישלוט עליו

הוד, התקשרות ממדת יסוד, המלכה ממדת מלכות, ובימי הספירה החובה מוטלת עלינו, לתקן ולטהר ז' מדות אלו מכל סיג ופגם.

הן בסוד מרע שלא נשתמש במדות אלו בניגוד לרצון ה', למשל לאהוב מה שאסור, לשנוא את רעך, להתפאר במעשיך, והן בעשה טוב להשתמש בהן רק למלא את רצון ה', לאהוב את ה', את התורה וישראל, לשנוא את הרע, להתפאר בתורה ובמצוות, לנצח את היצר הרע, להודות לה', להתקשר עם ה', ולהמליך את מלכות שמים עלינו.

לפי זה נבין מה שכתב ה"בני יששכר" (אייר מאמר ג), כי ימי הספירה הם מ"ט ימים כמנין ל"ב טו"ב שהוא שורש כל המדות טובות, כמו ששינינו במשנה (אבות פ"ב משנה ט) מה שאמר רבן יוחנן בן זכאי לחמשת תלמידיו:

"אמר להם, צאו וראו איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר עין טובה, רבי יהושע אומר חבר טוב, רבי יוסי אומר שכן טוב, רבי שמעון אומר הרואה את הנולד, רבי אלעזר אומר לב טוב. אמר להם [רבן יוחנן בן זכאי] רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם".

ופירש רבינו עובדיה מברטנורא: "לב טוב, לפי שהלב הוא המניע לכל שאר הכוחות, והוא המקור שממנו נובעים כל הפעולות, ואף על פי שיש לפעולות איברים מיוחדים, מכל מקום הכח המעורר לכל התנועות הוא בלב". הרי מבואר מזה שלב טוב כולל כל המדות טובות, ולכן ימי הספירה הם מ"ט ימים כמנין ל"ב טו"ב.

ה"בני יששכר" מוסיף על כך רמז נאה, כי לכן בהתחלת תורה שבכתב ישנן ל"ב תיבות עד מלת 'טוב' הראשון שזכרה בתורה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים, ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, וירא אלקים את האור כי טוב". להורות על ל"ב טו"ב שהוא שורש כל המדות טובות.

תורה, ללמוד בימים אלו שבין פסח לעצרת מסכת אבות פרק אחד בכל שבת, [אף שאנו נוהגים ללמוד מסכת אבות גם במשך כל ימות הקיץ, אבל עיקר תקנת הקדמונים היה ללמוד מסכת אבות בשבתות שבין פסח לעצרת].

פתח דברינו יאיר במה שידענו, כי תכלית יציאת ישראל מגלות מצרים היתה שיקבלו את התורה בהר סיני, כמו שכתוב (שמות ג יא): "ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים, ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאתך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". ופירש רש"י: "ששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף ג' חדשים שיצאו ממצרים".

וצריך ביאור מאחר שתכלית יציאת מצרים היא שיקבלו ישראל את התורה, מדוע השהה הקב"ה לתת להם את התורה רק אחרי מ"ט ימי הספירה, ולא נתן להם את התורה מיד אחרי שיצאו ממצרים. אך התשובה על כך היא, שכך עלה ברצון הבורא יתברך שמו שייכינו בני ישראל את עצמם בימי הספירה לקראת קבלת התורה.

### עבודת ימי הספירה לתקן ז' המדות שבאדם

אמנם כדי להבין מהי העבודה המוטלת עלינו בימי הספירה כהכנה לקראת קבלת התורה, נקדים מה שמבואר בספרים הקדושים בשם הזוהר הקדוש וכתבי רבינו האריז"ל, כי ענין ימי הספירה שהם שבעה שבועות, כמו שכתוב (ויקרא כג טו): "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה", מכוונים כנגד ז' מדות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד יסוד ומלכות.

וביאור הענין הוא כי כל המעשים שאנו עושים תחת השמש, מקורם בשבע מדות אלו הן לטוב והן ח"ו לרע: כי אהבה היא ממדת החסד, שנאה היא ממדת גבורה, התפארות ממדת תפארת, התנצחות ממדת נצח, הודיה ממדת

לקראת ל"ג בעומר הבא עלינו לטובה, שמקובל בכל תפוצות ישראל במסורת מדור לדור שהוא יומא דהילולא של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, דבר בעתו מה טוב להתבונן בגילוי הגדול של ה"בני יששכר" (אייר מאמר ג), כי ימי הספירה הם מ"ט ימים כמנין ל"ב טו"ב שהוא שורש כל המדות טובות. נמצא כי ל"ג בעומר הוא יום הראשון מ"ז ימים האחרונים, שהם התחלת טו"ב ימים האחרונים, המשלימים את ל"ב טו"ב של מ"ט ימי הספירה.

לפי זה נשכיל להבין השמחה הגדולה של התנא האלקי רשב"י שהיה מתלמידי רבי עקיבא שנהג ל"ב טו"ב עם כלל ישראל, להשאיר ביום פטירתו בל"ג בעומר את תורת הנסתר לדורות עולם, על ידי שנתן רשות לרבי אבא לכתוב את כל הסודות בספר הזוהר, ובכך היה תיקון נפלא לכ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימי הספירה על שלא נהגו כבוד זה בזה כמבואר בגמרא (יבמות סב:):

"אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטופרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת".

ימי הספירה הכנה לקראת קבלת התורה  
אנו נמצאים בימים של ספירת העומר שבהם אנו מקיימים מקרא שכתוב (ויקרא כג טו): "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה".

ידוע ומפורסם מה שמבואר בספרים הקדושים כי ימי הספירה הם ימי הכנה לקראת קבלת התורה, הנה כי כן ראוי להתבונן מהי החובה הקדושה המוטלת עלינו בימים אלו, כדי שנוכל להתכונן כראוי לקראת קבלת התורה. זאת ועוד ברצוננו להתבונן על מנהג ישראל

**הקדמונים תקנו ללמוד מסכת אבות בין פסח לעצרת,  
כדי ללמדנו דעת שהעבודה בימי הספירה היא לזכך המדות**

**בני יששכר: מ"ט ימי הספירה הם כמנין ל"ב טו"ב,  
להורות שתכלית ימי הספירה לזכך את המדות שבלב**

**ביאור הוויכוח בין דוד המלך שאמר כי החכמה היא במוח,  
ובין שלמה המלך שאמר כי החכמה היא בלב**

**איך יתכן שהחכם מכל אדם החזיק שהחכמה היא בלב,  
הלא הלב אינו אלא כלי שמתאספים בו הדם מכל הגוף**

שנמשכים לעשות דברים רעים מחמת נטיית לבם שנוטה לרע.

והנה כבר אמרו חז"ל (חולין ט:): "אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד". ואכן גם המוח והלב הם שני מלכים שאינם משתמשים בכתר אחד, אלא הם נלחמים זה מול זה מלחמת חורמה, כדי לשלוט שלטון מלא על עולם הקטן ששמו גוף. המוח ששם הוא מקום השראת הנשמה אין בו שום תאוות או רגשות הנאה, אלא כל כולו מחשבה ושכל כפי שהשיג ולמד מהתורה הקדושה, רצונו להשליט סדר בכל אברי הגוף לפי הבנתו על יסודות התורה.

לפי הבנת המוח אין לעשות מעשים רק המותרים על פי התורה, ובכך הפקודה ניתנת מאת המלך המוח שלא לעשות מעשה פלוני המנוגד לתורה, אך כאן נכנס בתמונה המלך השני הוא הלב המתאוה לעשות מעשה זה, בניגוד לפקודה של המוח שאין ראוי לעשות מעשה זה, ובכך מתחיל מאבק קשה בין שני המלכים המוח והלב על שלטון המלוכה, והרי זה בבחינת (ב"מ ב:): "שנים אוהזין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי".

**תפקידו של האדם להיות  
מוח שליט על הלב**

עומדים להם אברי הגוף נדהמים ואינם יודעים אל מי לשמוע, למוח היודע את האמת שלא טוב הדבר לעשות מעשה זה, או ללב המלהיב את כל אברי הגוף בתאוה ותשוקה לעשות מעשה זה. אך אנו המאמינים בתורת משה מאמינים באמונה שלימה, כי הכל תלוי בבחירתו של אדם שהקב"ה נתן לו את היכולת לבחור בטוב או ברע.

כי אם האדם בוחר ללכת בדרך הטובה, הרי הוא יכול לגרום לכך שהאברים יבינו שהצדק עם המלך המוח, מאחר שכל דבריו נאמרים בהגיון

הנפלא שברא הקב"ה ביום השישי לבריאת העולם שהוא האדם, נראה שהקב"ה יצרו עם כוחות נפלאים: עינים היכולות לראות כל מה שברא הקב"ה בעולם. אזנים שיכולות לשמוע כל מיני דיבורים. חוטים שיכול להריח כל מיני ריחות. פה שיכול לדבר כל מיני דיבורים. ידיים היכולות לפעול כל הפעולות הנצרכות לאדם. רגלים היכולות ללכת ולרוץ ממקום למקום. וכך ישנם בגוף רמ"ח אברים ושס"ה גידים העושים רבבות פעולות שונות.

והנה כאשר נתבונן איזה אבר מכל האברים הוא המלך, המולך על כל האברים להורות להם כדת מה לעשות ומה לא לעשות, נראה כי המוח הוא המלך המושל על הגוף כולו. הוא היחיד שיכול לחקור ולבחון את המצב לאשורו, הוא חושב ושוקל ומחליט לעשות או לא לעשות, על פיו יצאו ועל פיו יבואו. וכן מבואר בזוהר הקדוש (פרשת תרומה קנג): "מוחא איהו שליטא עלאה על כל גופא".

אך כאשר נתבונן נראה שהמוח אינו מלך יחיד, שהרי ישנו עוד מלך המושל על כל האברים, הלא הוא הלב שבו מתאספים הדמים, וממנו מקור כל הרגשות שבאדם, רגש של תאוה, רגש של גאווה, רגש של כעס, רגש של נקמה, וכאשר הלב מתמלא ברגשות אלו הוא מצוה על כל האברים שימלאו את רצונו. ואכן גם על מלכותו של הלב מצינו בזוהר הקדוש (שם): "לבא דאיהו מלכא די בארעא", הלב הוא המלך בארץ.

אך הבדל גדול יש בין שני המלכים המוח והלב, כי בעוד שהמלך הראשון שהוא המוח נוטה לטוב ואין בו שום תאוות, הרי שלעומת זה המלך השני שהוא הלב נוטה יותר לרע מצד הדמים החומריים שמתאספים בו, לכן אמרו חז"ל: "רשעים מלאים חרטה", כי מצד הידיעה שבמוח הם יודעים שאסור לעשות כן, אלא

ולפי המבואר דברים אלו מתאימים להפליא עם דברי זוהר הקדוש וכתבי האריז"ל, שהעבודה בימים אלו היא תיקון המדות. והנה מכיון שימי הספירה הם הכנה לקראת קבלת התורה, הרי מבואר שהעבודה בתיקון המדות הוא קודם לקבלת התורה, וצריך להבין עומק הענין, מדוע באמת הקדים הקב"ה את העבודה בתיקון המדות לעבודה בקבלת התורה.

**מחלוקת דוד המלך עם שלמה בנו  
אם החכמה היא בראש או בלב**

נקדים מאמר מופלא במדרש (ילקוט שמעוני תחלת משלי):

"והחכמה מאין תמצא, מלמד שהיה שלמה מחפש ואומר, היכן היא החכמה מצויה, רבי אליעזר אומר בראש, רבי יהושע אומר בלב. ואתיא כדעתיה דרבי יהושע דאמר החכמה היא בלב... שהלב הוא מבין דעת שנאמר (משלי י ח) חכם לב יקח מצוות... ואף דוד פירש עליה (תהלים נא יב) לב טהור ברא לי אלקים...

אמר שלמה אני לא אעשה כמו שעשה אבא, אבא פתח חכמתו בראש אותיות וסיים באמצע, פתח בראש שנאמר (תהלים א א) אשרי האיש [אות א'] וסיים באמצע (תהלים קנ) כל הנשמה תהלל י"ה, [כ"ף למ"ד שבמלת 'כל' הם באמצע הא"ב, שכן יש עשר אותיות מצד ימין ועשר אותיות מצד שמאל].

אבל אני איני עושה כן, אני פותח באמצע אותיות [אות מ: מ'שלי שלמה בן דוד] ומסיים בסוף אותיות [אות ת': ת'נו לה מפרי ידיה], פותח באמצע אותיות במקום שיש חכמה, והיכן חכמה נתונה בלב שנתונה באמצע האדם. נמצאת אומר שדוד תפס כדברי רבי אליעזר [שהחכמה היא בראש], ושלמה תפס כדברי רבי יהושע [שהחכמה היא בלב]... וכיון שראה שלמה שהחכמה נתונה בלב, משם התחיל שנאמר מ'שלי שלמה".

ויש לתמוה הפלא ופלא, איך יתכן שהחכם מכל אדם שלמה המלך אומר שהחכמה היא בלב ולא במוח, הלא הלב אינו אלא מקום שם מתאספים כל הדמים שבגוף, ומהלב הם מתפשטים שוב לכל הגוף להחיות כל האברים, והמציאות היא שאם נפגע האדם ח"ו במוח אינו יכול להגות יותר בדברי חכמה, לעומת זה אם נחלש הלב ח"ו עדיין יכול להשכיל במוחו דברי חכמה.

**המוח והלב שני מלכים  
הנלחמים לשלוט על הגוף**

ונראה כי שלמה המלך החכם מכל אדם גילה לנו בזה דבר עמוק, כי כאשר נתבונן ביצור

שבלב, בבחינת "מוח שליט על הלב", כדי שיוכל האדם לקיים את רצון ה' בפועל ממש.

## "שכל טוב לכל עושיהם"

וזהו ביאור המאמר בגמרא (ברכות יז): "מרגלא בפומיה דרבא, תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, שלא יהא אדם קורא ושונה ובוטט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין, שנאמר (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם, ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם".

הכוונה בזה כי תכלית החכמה היא שתתפשט גם בתוך הלב, ועל כך מביא ראיה מהפסוק: "ראשית חכמה יראת ה'", לפני החכמה צריך לזכך את הלב על ידי יראת ה', כדי שהמוח יוכל אחר כך להשפיע על הלב לקיים מצוות ה' בפועל. וזהו שאמר: "שכל טוב לכל עושיהם", שכל טוב ניכר "לכל עושיהם", אצל אלו שלא רק לומדים אלא גם מקיימים מצוות ה' בפועל.

אולם אם החכמה נשארת רק במוח שבראש ואין לה כוח להשפיע על המדות שבלב, כי אז אין שום תועלת בחכמה כזו מכיון שלא יוכל להשתמש בה לעבודת ה', שהרי כשירצה לבצע את רצונו של המוח לעבודת את ה', יתגברו הרגשות הבהמיות שבלב ויכפו על המוח לבטל את רצונו מפני רצון הלב בבחינת לב שליט על המוח.

לכן אמר שלמה המלך שהחכמה היא בלב, כלומר עיקר התועלת של החכמה היא כשהאדם יכול להשפיע על הלב לקחת מצוות בפועל ממש. וזהו ג"כ ענין מ"ט ימי הספירה כמנין ל"ב טו"ב, להכשיר את הלב שיהיה כלי מוכן לקבל הארה בחג השבועות מחכמת התורה שבמוח, שאם לא כן ישאר החכמה במוח ולא תוכל להשפיע על הלב.

לפי האמור נפלא הדבר מה שמביא המדרש ראיה שכן היא שיטתו של שלמה המלך שהחכמה היא בלב, מהכתוב: "חכם לב יקח מצוות", כלומר כשהחכמה נמצאת רק במוח של האדם ואין לה כוח להשפיע על מעשה האדם לשנותו לטוב, כי אז אין שום תועלת בחכמה כזו, אולם חכמה אמיתית היא כשיש בכוחה להשפיע התרגשות של קדושה על הלב, עד שכתוצאה מהשפעה זו של המוח מתפעל הלב ומחליט לקיים מצוות ה', ולכן: "חכם לב יקח מצוות".

## "תורה ללמדה זו היא תורה של חסד"

יומתק לפרש בזה מאמר חכמינו ז"ל בגמרא (סוכה מט:): "מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, וכי יש תורה של חסד ויש תורה

## המוח והלב הם שני מלכים הנלחמים לשלוט על הגוף, המוח משתמש עם כלי השכל והלב עם כלי הרגש

שערי הקדושה: "המדות הרעות קשים מן העבירות... כי יותר צריך לזהר ממצוות הרעות מקיום המצוות"

תכלית השגת התורה שיאיר המוח את אור התורה, בתוך הלב להכניע את היצר שבחלל השמאלי

גמרא: "תורה ללמדה זו היא תורה של חסד" - החסד היותר גדול הוא כאשר המוח מלמד תורה ללב

מעשה זה, יאיר השכל שבמוח אל הלב שימנע משאר אברי הגוף לעשות מעשה זה. אולם הסייף שהוא החרב חותך ומנתק את הראש מן הגוף, והוא רמז על היצר הרע שמפריד בין המוח ובין הלב, שלא יוכל המוח להאיר משכלו כדי להשפיע על הלב שימנע מלהפעיל האברים לעשות מעשה זה.

והסגולה לזה היא שיעסוק האדם בתורה כראוי, כי אז התורה פועלת באדם שהמוח יאיר משכלו בתוך הלב ושהלב יקבל ממנו. וזהו ביאור המדרש: "הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להן אם תעשו מה שכתוב בספר הזה", שתעסקו בתורה כראוי, כי אז "אתם ניצולים מן הסייף הזה", שלא יוכל היצר לנתק את המוח מלהאיר ולהשפיע על הלב, "ואם לא תעשו", שלא תעסקו בתורה כראוי, "אתם נהרגים בסייף הזה", שיבוא היצר וינתק את המוח מן הלב.

בדרך זו ביאר מאמרם בגמרא (ע"ז יז): "אי סייפא לא ספרא ואי ספרא לא סייפא". פירוש "אי סייפא" - אם אנו רואים אדם שאין הלב שלו מקבל מהמוח, כי היצר הרע מתגבר עליו בבחינת חרב לנתק את המוח מן הלב, סימן הוא "לאו ספרא" - שלא למד תורה כראוי, "ואי ספרא" - שעוסק בתורה כראוי מובטח לו "לא סייפא" - שלא יהיה ליצר הרע כח להיות בבחינת חרב לנתק את המוח מן הראש, אלא המוח יאיר להשכיל מחכמתו אל הלב עכדה"ק.

מעשה נבין היטב הוויכוח שהיה בין דוד המלך עם שלמה בנו, אם החכמה היא בראש או בלב, ונייכוח לדעת ששניהם אמיתיים ונכוחים בבחינת: "אלו ואלו דברי אלקים חיים". החכמה היא אמנם במוח שבראש כסברת דוד המלך שהרי ממנו יוצאות כל מחשבות חכמה. אך שלמה המלך החכם מכל אדם מוסיף לבאר, שעיקר התכלית של החכמה שבראש הוא, כאשר המוח יש לו כוח להשפיע על המדות

ושכל על פי התורה, ואז ישמעו כל האברים למוח וימדדו במלך השני הוא הלב, ומלאך רע בעל כרחו יענה אמן, הלב נכנע ונעשה לעבד לפני המלך המוח. אך אם האדם בוחר ח"ו ללכת בדרך לא טובה, כי אז נשמעים האברים להרגשותיו של הלב להעניק לו תאוות לבו, המוח אמנם צועק ומסביר את שלו, אך האברים נמשכים אחרי תאוות לבם.

מכל האמור נשכיל להבין כי תפקידו של אדם בעולם הזה, הוא להמליך את המוח ולהשליטו על הלב, כמבואר בזה הקדוש (פרשת פנחס רכד): "מוחא דאיהו זכורא רכיב ושליט על הלב". כבר כתבנו על כך כמה פעמים רמז נאה, שבכל מעשה שאדם רוצה לעשות יזכור תמיד את הראשי תיבות של: מעשה"ה שהוא: מ'וח ש'ליט ע'ל ה'לב. וכבר האריך בזה בעל התניא ב"ליקוטי אמרים" בלשון קדשו (פרק יב):

"כי המוח שליט על הלב בתולדתו וטבע יצירתו, שכן נוצר האדם בתולדתו, שכל אדם יכול ברצונו שבמוחו להתאפק ולמשול ברוח תאוותו שבלבו, שלא למלאות משאלות לבו במעשה דבור ומחשבה, ולהסיח דעתו לגמרי מתאוות לבו אל ההפך לגמרי, ובפרט אל צד הקדושה".

## "הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים"

נפלא לצרף בזה מה שהביא ב"ארץ צבי" להגה"ק מקור"יגלוב (ריש פרשת שופטים) בשם מורו ורבו הגה"ק בעל "אבני נזר", לפרש מאמר חכמינו ז"ל במדרש (דב"ר ד ב): "הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להן אם תעשו מה שכתוב בספר הזה אתם ניצולים מן הסייף הזה, ואם לא תעשו אתם נהרגים בסייף הזה".

וביאר בדברי קדשו, כי תכלית עבודת האדם בעולם הזה שהמוח יאיר אל הלב, שכאשר אדם משכיל בחכמה שבמוח שאין ראוי לעשות

השכלית לקיים המצוות על ידי תרי"ג איברי הגוף שלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו, בסוד (ויקרא יז יד) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא. ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאד מאד.

ובזה תבין ענין מה שאמרו רז"ל, כל הכועס עובד עבודה זרה ממש, שהיא היותר שקולה ככל תרי"ג המצוות, וכן אמרו מי שיש בו גסות הרוח הוא ככופר בעיקר, וראוי לגדעו כאשירה ואין עפרו ננער, וכאלה רבות. והבן זה מאוד, כי להיותם עיקרים ויסודות לא נמנו בכלל תרי"ג המצוות התלויות בנפש השכלית, ונמצא כי יותר צריך ליזהר ממדות הרעות יותר מן קיום המצוות עשה ולא תעשה, כי בהיותו בעל מדות טובות בנקל יקיים כל המצוות."

הנה כי כן מבואר היטב מדוע הקדים הקב"ה את ימי הספירה לקבלת התורה, שהרי קבלת התורה היא איך לקיים את כל התרי"ג מצוות בכל פרטיהן ודקדוקיהן, אולם אם לא יזכרו המדות שהן מוטבעות בנפש השפלה, לא תוכל נפש השכלית לקיים התרי"ג מצוות באמצעות אברי הגוף שחיותן מנפש השפלה, ולכן הקדים הקב"ה את ימי הספירה לזכר בהן את המדות שבנפש השפלה, ורק אח"כ נתן להם את התורה עם התרי"ג מצוות שיוכלו לקיים אותן בפועל ממש.

מענה יתבאר היטב מדוע תקנו הקדמונים ללמוד מסכת אבות בימי הספירה, כי היות שעיקר העבודה בימי הספירה הוא לזכר את המדות שבלב שהן שורש ויסוד לכל התורה כולה, אשר מטעם זה יש מ"ט ימי הספירה כמנין ל"ב טו"ב, לכן תקנו ללמוד דוקא מסכת אבות שבה לימדנו חכמנו ז"ל את תורת המדות: "איזהו חכם הלומד מכל אדם", "איזהו עשיר השמח בחלקו", ועוד מאמרים רבים, אשר ביניהם גם מאמר המשנה (אבות פ"ב מ"ט), שבחר רבן יוחנן בן זכאי במדה של "לב טוב" בגימטריא מ"ט ימי הספירה שכוללת בתוכה את כל המדות

ולשנן מה שכתב רבי חיים וויטאל זצ"ל בספר "שערי קדושה" (חלק א שער ב) מתורתו של רבו האריז"ל, לבאר מדוע בכל התרי"ג מצוות לא נזכרו עבודת המדות שלא לכעוס ושלא להתגאות וכדומה.

וביאר בדברי קדשו כי אדם מורכב מב' נפשות המתנגדות זו לזו, מצד אחד "נפש השכלית" שמקומה במוח הנמשכת רק לטוב ולעבודת ה', ומצד שני "נפש השפלה" המתלבשת בדם האדם להחיות את כל אברי הגוף ונמשכת אחרי כל התאוות, והיא הנקראת בספרי חסידות "נפש הבהמית", מאחר שהיא נמשכת לכל הבלי עולם הזה כבהמה.

והנה עיקר עבודת האדם בעולם הזה הוא להגביר את "נפש השכלית" הנמשכת לטוב על "נפש השפלה" הנמשכת לרע. אמנם ברור שנפש השכלית אין לה אפשרות לקיים מצוות ה' בפועל כי אם באמצעות נפש השפלה, שהרי למרות שנפש השכלית היא המתבוננת והיא היודעת מה טוב לו לאדם על פי משפטי התורה ומה לא, אך המעשים בפועל עם אברים הגוף אינו נעשה אלא על ידי נפש השפלה המתלבשת בדם להחיות את כל הגוף.

לפי זה מבאר רבי חיים וויטאל, כי אם האדם לא יתקן את המדות שלו המוטבעות בנפש השפלה, לא תוכל נפש השכלית להוציא מהכח אל הפועל את כל רצונה לעבוד את ה', כי העצלות והגאווה והתאוה של נפש השפלה, תעמוד בדרכה ולא תרצה לעשות את כל המעשים הטובים. לפי האמור הוא אומר יסוד גדול ונורא בלשון קדשו:

"והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקראת יסודית... והנה בנפש הזה תלויות המדות הטובות והרעות, והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלוין תרי"ג מצוות התורה... ולפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצוות."

ואמנם הן הכנות עיקריות אל תרי"ג המצוות, בקיומם או בביטולם, יען כי אין כח בנפש

שאינה של חסד, אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד, שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד, איכא דאמרי תורה ללמדה זו היא תורה של חסד, שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד."

ויש לומר כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי כאשר זוכה האדם ללמוד תורה לשמה, אז יש לו כוח להאיר מאור התורה שבמוחו בתוך שערי הלב, ועל ידי זה נקראת תורתו "תורה של חסד" שמלמדה לאחרים, כלומר שהוא מלמד את הלב לקבל אור התורה מהמוח, ואין לך חסד יותר גדול מכך שמתקן את היצר הרע שבחלל השמאלי של הלב. אולם אם הוא עוסק בתורה שלא לשמה כדי להגיד כבודו בעיני הבריות, הנה תורה כזו נשארת במוח ואין לה יכולת להכניע את היצר הרע שבלב.

כמו שכתב ב"אור החיים" הקדוש (ריש פרשת בחוקותי אופן ז' מתוך מ"ב פירושים על פסוק בחוקותי), כי מה שאמרו חז"ל (קידושין ל:) שהתורה היא תבלין כנגד היצר הרע, הוא דוקא אם הוא עוסק בתורה לשמה בלי פניות, אבל העוסק בתורה שלא לשמה להתכבד וכדומה, אין בתורה כזו סגולה להציל את האדם בבוא עבירה לידו. לכן תורה כזו אינה תורה של חסד כיון שאינה מלמדה לאחרים, שהרי אין לה כוח להשפיע על חלל השמאלי שבלב.

והנה קבלת התורה היא על מנת לזכר את המוח, שמסוגל להשכיל ולהבין את חכמת התורה. אמנם כאמור אין זה מספיק לזכר את המוח שבראש, שהרי אם הלב ששם שורש כל המדות אינו מזוכך בבחינת ל"ב טו"ב, כי אז לא יוכל האדם להיות בבחינת: "מוח שליט על הלב". לכן צונו הקב"ה לפני קבלת התורה, לעשות הכנה במ"ט ימי הספירה לזכר המדות שבלב בבחינת ל"ב טו"ב, ואז כשיקבלו את התורה בחג השבועות לזכר המוח יוכלו להיות בבחינת מוח שליט על הלב.

## המדות הן יסוד ושורש לכל מצוות התורה

ברוח הימים הללו שהעבודה היא על תקון המדות, ראוי לכל אחד מישראל ללמוד

# לב חכם ישכיל פיהו

אור חדש האיר: אוצר מלא מדע וחכמה על ענייני ל"ג בעומר ותורת רשב"י פרי-רוחו והגותו של הגאון החסיד רבי פנחס פרידמאן שליט"א ראש הכוללים דחסידי בעלזא ובעמח"ס "פרי הדר" וש"ס

להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות

הפצה בארץ ישראל  
"אור הספר"  
02-537-7790

לכפיות גדולות  
ולכפיות נוספות:  
052-76-80208

הפצה בחו"ל  
"שירה"  
718-871-8652

הפצה בארץ ישראל  
"העמק ספרים גיטסעווד"  
44-191-430-0333



להתלהב ולשמוח בל"ג בעומר!